

Vilfredo Pareto (1848-1923)

Pareto je italijanskega rodu, pisal je v francoščini, predaval pa je v Švici). Njegovo delo je *Razprava iz splošne sociologije*. On zahteva, da se sociologija oblikuje kot logična eksperimentalna znanost. Dejansko pa to pomeni stalno poudarjanje, da so humanistični ideali in vrednote utvare, laži in podobno. On stalno poudarja, da se ljudje medsebojno slepijo in varajo, to pa je fundamentalno pomembno za sestoj človeške družbe. On je poudarjal pomen propagande. Za funkcioniranje družbe je znanost samo tehničnega pomena. Izkrivljene popačene predstave so nujne za obstoj in funkcioniranje družbe, s tem slepimo druge in sebe. Pareto se je zavedal, da je propaganda zelo učinkovita in ta mora predstavljati ideološke pojme in izraze, ki so nabiti s čustvi. Čustva so učinkovita v propagandi, zlasti če jih ponavljamo. Pareto je bil zagovornik logično eksperimentalne znanosti, v nasprotju z iluzornim humanizmom. Humanizem, demokracija so samo zaslepitve, zlasti med intelektualci. Znanstveni pristop terja razlikovanje med *reziduumi* (dejanski nagoni in čustva, ki povzročajo delovanje) in *derivacijami* (družbeno ugodna upravičila, ki lepo zvenijo) ljudi. To je intelektualna tvorba, ustvarjajo jo posamezniki. Naše vedenje je povzročeno najpogosteje z reziduumi in interesi. Tretja kategorija vzrokov pa so raziskovalni vzroki, ki ne pridejo do izraza, ker so reziduumi in interesi močnejši. Iz te teorije bo izhajala teorija o eliti in množici.

On razlikuje šest reziduomov:

- **nagon kombiniranja** - s tem se uresničujejo spremembe, manipulira vse z ljudmi, špekulacija, prihaja do izumov, tudi znanost je izraz tega nagona;
- **nagon zagotavljanja trdnosti agregatov** (sprejeti so znotraj družbene skupine) - to je nagon, ki zagotavlja stabilnost družbe, konzervativnost. Pri večini se kaže kot nagon podrejanja in spoštovanja predpisov. Pri drugih se kaže kot prizadevanja nadrejenega položaja (to se zagotovi s silo);
- **reziduom po razkrivanju čustev z vidnimi postopki** - kaže se z goreči ideološko pravovernostjo. Naj bolj se kaže pri raznih obredih.
- **reziduom družabnosti**;
- **reziduom zagotavljanja integritete osebnosti** - drugi vas hočejo uničiti, mi pa to ne dopuščamo;
- **seksualni reziduom** - kaže se skozi celibat, gorečo moralno zaplankanost.

Reziduumi so razširjeni v družbi in nujno je, da v eliti dominirata prva dva reziduuma. Reziduom trdnosti agregatov, razne oblike goljufije in preslepitve množice. V elito sodijo najbolj sposobni in iznajdljivi. Reziduumi so torej stalna, nespremenljiva nagnjenja v posamezniku. Ljudje se ne zavedajo resničnih nagonov svojih dejanj. Ljudje sami sebe slepijo in slepijo druge z derivacijami (to so logično - racionalna opravičila, s strani družbe sprejemljiva in ugodno zveličana).

Pareto pozna šest vrst derivacij:

- **vdanost v združenje** - nekaj bomo storili, ker smo lojalni do šole, podjetja;
- **poudarjanje potrebe po enotnosti in enovitosti** - mi se sklicujemo po potrebi enotnosti;
- **derivacije po sočutju, spoštovanju do soljudi** - Pareto poudarja, da tem poudarjanju sledijo okrutni dogodki;
- **derivacija po izražanju v samožrtvovanju** - trpljenje v dobrobit drugih. Trdimo, da smo to storili za druge, a v bistvu smo storili zase;
- **spoštovanje do hierarhične avtoritete**;
- **derivacija askeze** - odpovedujemo se življenjskim uživanjem. Ampak mi to samo trdimo, da se odpovedujemo (trošenju denarja), dejansko pa nas je prevladala neka druga derivacija.

Družbeno življenje je ena nenehna dinamika reziduov in derivacij, vendar problem, ki je najbolj obremenjeval Pareta, je bil problem družbenega ravnotežja.

Elite

Ravnovesje se zagotovi z elito. Elito tvorijo posamezniki pri katerih so razviti dominantni reziduovi trdnosti agregatov in nagon kombiniranja. Posamezniki so pripravljene uporabiti prisilo za vzdrževanje družbene stabilnosti. Vendar je problem v tem, da so elite zaprte. Posamezniki podedujejo položaj po starših in dediči nimajo več tistih reziduov, kot so jih imeli predniki. Elita postaja vse bolj mehko in ni več tako prozorna v kombiniranju in uporabljanju sile. Zato zunanja elita uspe strmoglaviti elito, ko je ugodna priložnost za strmogavljenje. Ta proces se dogaja periodično.

Zgodovina ni samo eno »pokopališče elit« kot pravi Pareto, gre za druge dejavnike. Problem ravnovesja družbe je v odpravi elit (Pareto). Elite morajo biti odprte, če ne bo prišlo do oblikovanja kontraelite.

Pareto je bil zelo ciničen avtor. Zakaj ga štejemo za fašističnega človeka, zato ker je imel demokracijo za utvaro in ker je menil, da ima propaganda pozitivne lastnosti. Zagovarjal je način državne ureditve z elito. Pareto ne uporablja izraz elita, ampak aristokracija. On je aristokracijo uporabljal v tem smislu kot mi elito.